

ת"פ 1202/08 - מ.י. ו. מחוזית לתכנון ובניה - צפון נגד רבאח רבאח, נג'יב רבאח, יוסף רבאח

בית משפט השלום בעכו

ת"פ 1202-08 מ.י. ו. מחוזית לתכנון ובניה - צפון נ' רבאח ואח'
תיק חיצוני: מספר תיק חיצוני

בפני כבוד השופטת זהבה (קאודרס) בנר
מאשימה מ.י. ו. מחוזית לתכנון ובניה - צפון
נגד
נאשמים
1. רבאח רבאח
2. נג'יב רבאח
3. יוסף רבאח

החלטה

1. שלושת הנאשמים בתיק זה הורשעו ביום 22.5.11, נוכח הודאתם, בעובדות כתב האישום המתוקן, אשר כלל את האישומים הבאים:

אישום 1:

ביום 18.10.07 או בסמוך לכך בנו באדמות חורפיש בית מגורים בשטח כולל של כ- 193 מ"ר, ללא היתר בנייה ובניגוד לייעוד הקרקע שהוא לחקלאות, ובתחום שמורת טבע הר מירון. כן הואשמו כי ממועד זה ואילך עשו במקרקעין שימוש חורג. ביום 22.10.07 ניתנו כנגד הנאשמים צו שיפוטי להפסקת בנייה וצו שיפוטי למניעת פעולות. מצב הבנייה בעת מסירת הצווים היה: רצפת בטון עם מדרגות וקירות בלוקים, תפסנות לממ"ד ועמודים. על אף הצווים המשיכו הנאשמים את עבודות הבנייה והשלימו קירות ותפסנות לגג.

אישום 2:

בהמשך למתואר באישום 1, ביום 6.2.08 או בסמוך לכך ביצעו במקרקעין עבודות בנייה כדלקמן: קירוי גג המבנה על ידי יציקת בטון, הכלל ללא היתר בנייה ובניגוד לייעוד הקרקע, שהוא לחקלאות, בתחום שמורת טבע הר מירון. העבודות מהוות הפרה נוספת של הצווים הנזכרים באישום 1. כן הואשמו כי מהמועד הנ"ל ואילך עשו במקרקעין שימוש חורג.

הנאשמים הוגדרו בתאריכים הרלוונטיים לעבירה כמי שמוחזקים כבעלי המקרקעין, האחראים לעבודות, ומי שהיה עליהם להשיג היתרים.

נציין כי השמאי מטעם המאשימה העריך את עלות הבנייה בכ - 135,100 ₪.

הוראות החיקוק בהן הורשעו הנאשמים: סעיפים 204(א), (ב) ו - (ג), 240 ו - 249 לחוק התכנון והבניה. במסגרת גזר הדין הוטלו על הנאשמים העונשים הבאים:

- מאסר על תנאי בן 3 חודשים למשך שנתיים, שלא יעברו העבירות בהן הורשעו בתיק זה.
- תשלום קנס בסך 95,000 ₪ או שלושה חודשי מאסר תמורתו. הקנס ישולם ב - 25 תשלומים חודשיים, שווים ורצופים בסך 3,800 ₪ כל אחד. התשלום הראשון ב - 1.6.12, וכל תשלום נוסף ב - 1 לכל חודש אחריו. אי עמידה באחד מן התשלומים תעמיד מלוא הסכום או כל יתרה בלתי משולמת לפירעון מלא ומידי בצירוף תוספות הפיגורים המגיעות כחוק.
- הנאשמים חוייבו להרוס המבנה המתואר בכתב האישום בתוך 12 חודשים ממועד גזר הדין, אלא אם ישיג הנאשם בינתיים היתר בנייה כחוק לבנייה זו, כשהוצאות ההריסה יחולו על הנאשמים.
- כמו"כ, כל אחד מהנאשמים חויב בתשלום חלק מסכום כפל השווי הכולל, על פי חוות דעת השמאי מטעם המאשימה, בסך 40,000 ₪. הסכום ישולם עד יום 30.11.12 או מועד קבלת ההיתר, המוקדם מבין השניים.
- כמו"כ, הוטלו על כל הנאשמים, יחד ולחוד, לשלם סך 11,580 ₪ כפל אגרה עד יום 30.9.12.
- כל אחד מהנאשמים חויב לחתום על התחייבות על סך 100,000 ₪ או 4 חודשי מאסר תמורתם, להימנע מלעבור כל עבירה לפי חוק התכנון והבניה, תוך שנתיים מיום מתן גזה"ד. תוקף ההתחייבות יחל מיום מתן גזה"ד.
- סה"כ קנס על כל נאשם: 135,000 ₪, שמתוכם 95,000 ₪ ב - 25 תשלומים, ע"ס 3,800 ₪ כל אחד ו - 40,000 ₪ לתשלום עד 30.11.12.

2. ערעור שהגישו הנאשמים לביהמ"ש המחוזי - ע"פ (חי') 25249-04-12 - נדחה ביום 20.9.12.

3. ביום 13.9.14 הגיש **נאשם 1** בקשה לביטול תוספת פיגורים שהתווספה לקנס ובקשה לפריסת הקנס לתשלומים. ביום 14.9.14 נתתי החלטה לפיה על המאשימה להגיב לבקשה תוך 20 יום. ביום 21.9.14 נתתי החלטה לפיה ההחלטה האחרונה מבוטלת לאור שיקול נוסף וקבעתי כי כל הקשור לאופן תשלום החוב, יטופל ע"י הועדה בלבד.

ביום 6.10.14 הגישה המאשימה את תגובתה לבקשה לפיה, דין הבקשה להידחות מהטעמים הבאים:

לעניין הבקשה לפריסת תשלומים - מדובר ברכיב של גזר הדין שהפך סופי וחלוט והדרך לשנותו היא באמצעות ערעור בלבד, שנדחה.

לעניין הבקשה לביטול תוספת פיגורים - הבקשה אינה מגלה את מלוא הנתונים הצריכים לעניין באשר היא חסרה פירוט ואסמכתאות למצבו של הנאשם במועדים שביהמ"ש קצב לתשלום ובאשר הנאשם לא מיצה את ההליך המנהלי מול המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות. ביום 6.10.14 נתתי החלטה לפיה על המבקש למצות את ההליכים בעניין ביטול

תוספת הפיגורים כמפורט בתגובת ב"כ המאשימה.

4. ביום 18.5.15 הוגשה בקשה מטעם **נאשמים 2 ו- 3** להורות על מאסרם כתמורה לקנס עקב מצבם הכלכלי הקשה בגינו לא היה ביכולתם לשלם את הקנס שהושת עליהם בתוספת הפיגורים. ביהמ"ש התבקש להורות על מאסר המבקשים לשלושה חודשיים עם הפניה לקצין מבחן לצורך ביצוע המאסר בעבודות שירות, וכן להורות על ביטול הקנס לרבות סכומי הפיגורים שהתווספו לו. לבקשה צורפו 2 חוות דעת מטעם מחלקת הרווחה של מועצה אזורית חורפיש בדבר מצבם הסוציו-אקונומי של המבקשים.

בהחלטה מיום 18.5.15 העביר כב' סגן הנשיא, השופט זיאד סאלח, את הבקשה לתגובת ב"כ המאשימה.

5. ביום 5.7.15 הוגשה תגובת המאשימה לפיה דין הבקשה להידחות מהטעמים שלהלן:

א. זכותם של הנאשמים לרצות מאסר, אולם אין מקום בנסיבות להמרתו בעבודות שירות. כמו"כ, נטען כי המאשימה אינה חולקת על כך שכלל יש לביהמ"ש סמכות להורות על ביצוע המאסר חלף הקנס בעבודות שירות, אלא שבע"פ 1100/91 מדינת ישראל נ' מחמד עלי חסן ג'עפרי, נקבע כי מדובר בסמכות שברשות, שיש להפעילה במקרים המתאימים בלבד. המאשימה טענה כי נסיבותיהם האישיות של הנאשמים במקרה דנן שונות מהנסיבות בהן התיר ביהמ"ש העליון בעניין ג'עפרי לרצות את המאסר חלף הקנס בעבודות שירות. כן נטען כי בעבירה בעלת פן כלכלי מובהק, יש חשיבות לענישה כלכלית, שיהא בה כדי להפוך את ההתנהלות העבריינית לבלתי משתלמת. ב"כ המאשימה הביאה דוגמאות מתיקי תכנון ובנייה בצפון, בכולן נדחו בקשות דומות של נאשמים להמיר את עונש המאסר שהוטל עליהם חלף הקנס לריצוי בעבודות שירות.

ב. באשר לבקשה לביטול תוספת פיגורים נטען כי הבקשה אינה מגלה את מלוא הנתונים הצריכים לעניין, באשר היא חסרה פירוט ואסמכתאות למצבם של הנאשמים במועדים שביהמ"ש קצב לתשלום, ובאשר הנאשמים לא מיצו את ההליך המנהלי מול המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות. כן צוין כי **נאשם 1** ביקש בחודש 9/14 ביטול תוספת פיגורים והופנה על ידי למיצוי ההליך מול המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, אשר הגיע עמו להסדר תשלומים, אשר נאשם 1, עומד בו.

ג. המאשימה טענה כי לא צורפו אסמכתאות למצבם הכלכלי של הנאשמים במהלך השנים שחלפו מאז ניתן גזר הדין. כן לא הוצג פירוט לגבי נכסיו של הנאשם, ובכלל זה מקרקעין, חשבונות בנק אחרים, רכוש ועוד וכן טעמים לאי עמידה בתשלומים במועדיהם.

המאשימה טענה כי למרכז לגביית קנסות סמכות מקבילה לזו של ביהמ"ש לביטול תוספת פיגורים וסמכות בלעדית לפריסת הקנס לתשלומים, אלא שהנאשמים לא פנו ראשית למרכז לשם מיצוי ההליכים על פי דין מולו, על אף שקיבל מהם דרישה בכתב לתשלום החוב, ודי בכך כדי לדחות את הבקשה. כן נטען להעדר סמכות לביהמ"ש אשר "קם מכסאו" לדון בבקשה לפריסת הקנס לתשלומים והדרך לתקוף זאת היא ע"י הגשת ערעור.

הכרעה:

6. הבקשה להמרת הקנסות שהוטלו על נאשמים 2 ו- 3 לימי מאסר וריצויים בעבודות שירות וביטול הקנס ותוספת הפיגורים שנצברה לחובתם, נדחת.

המרת הקנס בעבודות שירות:

7. כאמור, בעניין ג'עפרי קבע ביהמ"ש העליון כי המרת קנס לריצוי מאסר בעבודות שירות הינה סמכות שברשות שעל ביהמ"ש להפעילה במקרים המתאימים בלבד, ובלשון ביהמ"ש:

"הפעלתה של סמכות זו בדבר נשיאת מאסר בשל אי-תשלום קנס בדרך של עבודות שירות נתונה היא, כמובן, לשיקול-דעתו של בית המשפט. אופן הפעלתה של סמכות זו צריך שייעשה תוך התחשבות בשתי המגמות האמורות שעמדנו עליהן, לפי נסיבותיו המיוחדות של כל מקרה ומקרה, בהתחשב במהות העבירה ונסיבותיה, באישיות העבריין ונסיבותיו ובצורכי החברה והשעה."

8. כעת נשאלת השאלה האם המקרה שלפנינו הוא המקרה המתאים להמרה מסוג זה?

בעניינו מדובר בעבירות תכנון ובנייה לגביהן נפסק, לא אחת, כי יש להילחם בעבירות תכנון ובנייה באמצעות ענישה מחמירה ומרתיעה, לרבות השתת מאסרים בפועל והטלת קנסות כבדים. עמד על כך בית-המשפט העליון בע"פ 578/78 מדינת ישראל נ' עיסה פ"ד לו(1) 723, 724-725:

"האמצעים שננקטו עד כה כדי לרסן את ההתעלמות מהוראותיו של החוק, מההגבלות אותן הוא קובע ומדרכי הרישוי אותן הוא מחייב, לא נשאו פרי ... האמצעים המשפטיים שהיו מקובלים עד כה בתחום זה לא השיגו את מטרותם: הקנסות שהוטלו לא היו שקולים בהשפעה העונשית כנגד התועלת הצומחת מן הבניה תוך התעלמות ממגבלותיו של החוק וצווי הריסה אינם מקוימים ... לאור המצב אליו הגענו יש לראות בהטלת עונשי מאסר בפועל על עבירות תכנון ובניה אמצעי הולם ויעיל, כדי לבלום את התפשטותה הנוספת של הפרת החוק המתוארת, ולהחדיר יסוד מרתיע מוחשי לתוך מערכת הענישה הנוהגת בתחום עליו מדובר."

9. באשר לאי קיום צווים שיפוטיים, נקבע כי בעבירות אלה "מן הראוי ככלל להטיל עונשי מאסר בפועל של ממש. זאת, הן נוכח הצורך להיאבק בעבירות של בניה בלתי חוקית, שזה מכבר הוכרו על ידי בית משפט זה כמכת מדינה, והן נוכח הפגיעה החמורה בשלטון החוק, שנגרמת כתוצאה מהפרתם של צווים שיפוטיים" (רע"פ 11920/04 סעיד נאייף נ' מדינת ישראל [פורסם בנבו]).

10. עולה מהאמור כי בעבירות שעניינן בנייה בלתי חוקית והפרת צווים בקשר לבנייה זו, אין מקום לאפשר לנאשם שהורשע בגין ביצוע עבודות בנייה לא חוקית, בהיקף נרחב, שלא לשלם את הקנס ולהמירו במאסר שירוצה בדרך של עבודות שירות.

11. יתירה מכך, כפי שצינה ב"כ המאשימה, בעבירה בעלת פן כלכלי מובהק, כגון דא, בה הנאשמים הקימו בית מגורים בשטח של כ- 193 מ"ר, שעלותו הוערכה בכ- 135,000 ש"ח, תוך הפרת צו שיפוטי להפסקת בנייה וצו שיפוטי למניעת פעולות בקרקע חקלאית מוכרזת שייעודה גם לשמורת טבע הר מירון, קיימת חשיבות לענישה כלכלית, המכוונת לכיסם של הנאשמים, כך שיהא בה כדי להפוך את ההתנהלות העבריינית לבלתי משתלמת. וכך בלשון ביהמ"ש:

"מבחינת השגת מטרת עונש הקנס כשלעצמה, ייתכן שלעתים אין זה רצוי שהמאסר במקום קנס יבוצע בעבודות שירות. האפשרות להטיל על עבריין אסר בשל אי-תשלום הקנס באה להמריץ את החייב בקנס לשלמו. מנקודת מבט זו יש מקום לומר, כי דווקא מאסר בפועל מאחורי סורג ובריח עשוי להיות לו "ערך מדרבן" לתשלום הקנס, אך למאסר שיבוצע בדרך של עבודות שירות לא יהא ערך מדרבן זה" (428-ד,ה,

429ב-ג).

12. יתירה מכך, הנאשמים אשר השקיעו למעלה ממאה אלף ש"ח בבניית בית גדול מימדים, בשטח כולל של 193 מ"ר, מנועים מלעתור בפני ביהמ"ש מאוחר יותר ולהציג עצמם כעניים וכאביונים. המקור הכספי אשר בו עשו שימוש למימון הבנייה הבלתי חוקית, יוכל לשמש גם למימון הקנס שהושת עליו במסגרת פסק הדין.

13. התנהגות הנאשמים חמורה ביותר במדרג העבירות בתחום התכנון והבנייה, בשים לב להרשעתם, בין היתר, באי קיום צווי בית משפט. הנאשמים הורשעו בבניה ללא היתר כדין בהיקף נרחב ביותר, בקרקע חקלאית מוכרזת, שייעודה לשמורת טבע. לא זו אף זו, חרף מסירתם של הצווים השיפוטיים להפסקת הבנייה ולמניעת פעולות לידיהם, בחרו הנאשמים להמשיך בנטילת החוק לידיהם ובהצבת עובדות בשטח, התנהלות שיש בה זלזול בוטה בחוק וברשויות.

14. אציין כי בערעור על פסה"ד וגזר הדין בתיק זה, אשר נדחה, הביע כב' השופט אברהם אליקים על העבירות בהן הורשעו הנאשמים והקנס שניתן בגינן, וציין כי "**המערערים הודו והורשעו בשלוש עבירות, שתיים מהן חמורות ביותר, עבירות של אי קיום צו הפסקה שיפוטי ואי קיום צו להפסקת פעולות וגם הבנייה שבוצעה על ידם, בוצעה בשטח של 193 מ' על כל המשתמע מכך. בנסיבות אלו לא ניתן לראות את הקנס שהוטל על המערערים כחורג חריגה קיצונית מרמת הענישה הראויה**".

15. בת"פ 3262/07 מ.י.ו. מחוזית לתכנון ובניה - צפון נ' שפיק חמזה, דחיתי בקשה דומה בנסיבות בהן נאשם הורשע בעבירת בניה בשטח של כ- 212 מ"ר, תוך הפרת צו שיפוטי קודם ולאחר שביהמ"ש המחוזי הפחית את שיעור הקנס ופרס אותו ל- 50 תשלומים וקבעתי שם יש מקום, בנסיבות מעין אלה, להחמיר עם הנאשם.

16. נוכח האמור, בנסיבות העניין, יש מקום להחמיר בדינם של הנאשמים ואין מקום להמיר הקנס בריצוי מאסר בעבודות שירות.

הבקשה לביטול הקנס ולביטול תוספת פיגורים:

17. מועד תשלום קנס ותוספות פיגורים מוסדר בשני חיקוקים: האחד - חוק עונשין והשני, חוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה - 1995 (להלן: "חוק המרכז").

סעיף 66(א) לחוק העונשין קובע:

"מועד לתשלום קנס [תיקון: תש"ם]

(א) קנס שהוטל ישולם מיד, אך רשאי בית המשפט לצוות שהקנס ישולם תוך תקופה שקבע ובתנאים שקבע; ורשאי הוא לקבוע שעל סכום הקנס שתשלומו נדחה או על חלק ממנו תשלום תוספת כאמור בסעיף 67 לגבי תקופת הדחיה".

סעיף 67(א) לחוק העונשין קובע:

"תוספת פיגור על אי תשלום קנס

(א) קנס שלא שולם, כולו או מקצתו, במועד הקבוע, תיוסף עליו תוספת פיגור (להלן - התוספת)".

סעיף 69 לחוק העונשין קובע:

" פטור מתשלום התוספת

(א) בית המשפט או הרשם רשאים לפטור אדם, על פי בקשתו, מתשלום התוספת, כולה או מקצתה, אם שוכנעו שהיו סיבות סבירות לאי תשלום הקנס או חלק ממנו במועד הקבוע.

(ב) הבקשה לפטור תהיה בכתב, ותהיה נתמכת בתצהיר המאמת את העובדות המפורטות בה; בית המשפט או הרשם רשאים להחליט בבקשה על יסוד התצהיר בלבד או במעמד המבקש בלבד.

(ג) החלטת בית המשפט או הרשם ניתנת לערעור כהחלטה אחרת של אותו בית משפט בענין אזרחי, אם ניתנה רשות על כך מאת נותן ההחלטה."

18. **הסמכות להורות על ביטול תוספת פיגורים** מצויה, איפוא, מכוח סעיף 69(א) לחוק העונשין, בידיו של בית המשפט שהטיל את הקנס. סמכותו של בית המשפט בענין זה מתקיימת גם לאחר שקם מכסאו, וגם לאחר שגזר הדין הפך חלוט.

19. **אשר לדחיית מועד תשלום הקנס או פריסתו לתשלומים** - בהעדר הוראה ספציפית כגון זו שבסעיף 69(א) לחוק העונשין לגבי ביטול תוספות פיגורים, מדובר בשינוי של גזר הדין, שביהמ"ש אינו מוסמך לעשותו לאחר שסיים את מלאכת גזירת הדין ולאחר שגזר הדין הפך חלוט.

סמכות המרכז לגביית קנסות:

20. בחוק המרכז לגביית קנסות, אגרות והוצאות, התשנ"ה-1995 (להלן: "חוק המרכז"), ניתנה סמכות למנהל המרכז לפרוס או לדחות את תשלומי של חוב שהמרכז מופקד על גבייתו, וכן ניתנה סמכות לעובד הנהלת בתי המשפט שהוא עורך דין בעל ותק של 3 שנים, לפטור מתשלום תוספת פיגורים - כולה או מקצתה.

וכך קובעים סעיפים 5ב' ו- 5ג' לחוק המרכז:

"5ב. סמכות המנהל לפרוס או לדחות תשלום חוב

(א) מנהל המרכז רשאי, על פי בקשתו של חייב, לפרוס או לדחות את תשלומי של חוב, אם שוכנע כי היו סיבות סבירות לאי תשלום החוב, כולו או חלקו, במועדו, או כי קיימות נסיבות אישיות מיוחדות של החייב המצדיקות פריסה או דחיה של התשלום כאמור."

...(ב)

5ג. סמכות לפטור מתשלום תוספת פיגורים

עובד הנהלת בתי המשפט שהוא עורך דין בעל ניסיון של שלוש שנים, שמינה שר המשפטים לענין זה, רשאי לפטור חייב, על פי בקשתו, מתשלום תוספת פיגורים, כולה או חלקה, שהיתוספה על פי דין לחוב כאמור בפסקאות (1)

עד (ג5) להגדרה "חוב", אם שוכנע כי היו סיבות סבירות לאי תשלום החוב, כולו או חלקו, במועדו, או כי קיימות נסיבות אישיות מיוחדות של החייב המצדיקות פטור כאמור. ביקש החייב פריסה או דחייה של תשלום חוב אגב טיפול בבקשה לפטור מתשלום תוספת פיגורים, רשאי עובד המדינה האמור להורות על פריסת תשלום החוב או דחייתו.

כב' השופטת לילי יונג-גפר, בת"פ(נצ') 3695-03 מדינת ישראל נ' ג'פרי עיסאת ואח', אשר דנה בבקשת נאשם לביטול תוספת פיגורים ולפריסת קנס לתשלומים ציינה בהחלטתה כי העולה מן האמור לעיל הוא כי הסמכות לדחיית מועד תשלום קנס או לפריסתו לתשלומים, הינה סמכותו הייחודית של מנהל המרכז לגביית קנסות. אשר לסמכות לביטול או הקטנת תוספת הפיגורים, מדובר בסמכות מקבילה של בית המשפט ושל עורך הדין בעל התפקיד שמונה לכך במרכז לגביית קנסות, כאשר העדיפות נתונה למרכז לגביית קנסות, שהוא הגוף הנכון והיעיל לטיפול בבקשה, ולא בית המשפט, אשר גם המחוקק סבר שמסירת העניין להכרעתו כרוכה בסרבול ואינה סבירה. ר' בענין זה את ע"פ 7176/04 ירון תלמי נ' מדינת ישראל, תק-על 2006(1), 1643, עמ' 1648. ואת בש"פ 10616/05 חמיד אגא נ' מדינת ישראל, תק-על 2005(4), 2366, עמ' 2367.

מהכלל אל הפרט:

21. **לעניין הבקשה לביטול תוספת הפיגורים** - הגם שמדובר בסמכות מקבילה לביהמ"ש ולמרכז לגביית קנסות, היה על הנאשמים לפנות תחילה למרכז למיצוי עניין זה. יתירה מכך, כפי שטענה ב"כ המאשימה, הבקשה אינה מגלה את מלוא הנתונים הצריכים לעניין באשר היא חסרה פירוט ואסמכתאות למצבו הכלכלי והאישי של הנאשם במועדים שביהמ"ש קצב לתשלום.

22. **לעניין הבקשה לביטול הקנס** - "משקם ביהמ"ש מכסאו" אין הוא יכול לדון בגזר הדין, והדרך לשנותו היא באמצעות ערעור. במקרה דנן הערעור, כאמור, נדחה. נציין כי למרכז לגביית קנסות, כאמור בס' ג5' לחוק המרכז סמכות להורות, אגב טיפול בבקשה לפטור מתשלום תוספת פיגורים, על פריסת תשלום החוב או דחייתו ובעניין זה יש לפנות למרכז.

נוכח האמור, בקשתו של הנאשם לריצוי מאסר בעבודות שירות חלף הקנס ובקשתו לביטול הקנס ותוספת הפיגורים נדחת.

על המזכירות להעביר את ההחלטה לצדדים.

ניתנה היום, כ"ז תמוז תשע"ה, 14 יולי 2015, בהעדר הצדדים.